

розраховують в основному тільки на власні економічні можливості і мало залежать від держави.

Список літератури: 1. Вааг Л. А. Методы экономической оценки в энергетике : монографія / Л. А. Вааг, С. Н. Захаров. – М. : Госэнергоиздат, 1962. – 272 с. 2. Гамрат-Курек Л. И. Экономическое обоснование дипломных проектов : учеб. пособие для машиностроит. спец. вузов / Л. И. Гамрат-Курек. – М. : Выс. шк., 1985. – 159 с. 3. Гриньов А. В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління : монографія / А. В. Гринев. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2003. – 308 с. 4. Ефимов К. А. Эффективность новой техники : монографія / К. А. Ефимов, Д. С. Львов. – М. : Экономика, 1979. – 55 с. 5. Завлин П. Н. Оценка эффективности инноваций : навчальний посібник / П. Н. Завлин, А. В. Васильев. – СПб. : Бизнес-пресса, 1998. – 112с. 6. Львов Д. С. Измерение эффективности производства : монографія / Д. С. Львов, А. Я. Рубинштейн. – М. : Экономика, 1974. – 220 с. 7. Методические рекомендации по определению экономической эффективности использования в народном хозяйстве новой техники, изобретений и рационализаторских предложений. – М. : Экономика, 1977. – 44 с. 8. Методические рекомендации по определению экономической эффективности мероприятий, направленных на ускорение научно-технического прогресса. – М. : Экономика, 1988. – 54 с. 9. Методические рекомендации по оценке эффективности инвестиционных проектов (вторая редакция). – М. : Экономика, 2000. – 421 с. – (Официальное издание). 10. Орлов П. А. Сравнительная оценка эффективности капитальных вложений / П. А. Орлов // Экономика Украины. – 2004. – № 1 (498). – С. 27–32. 11. Орлов П. А. Обоснование цен на машины производственного назначения на основе учета их эффективности : монографія / П. А. Орлов, Н. И. Алдохина. – Харьков : Изд. ХНЭУ, 2004. – 212 с. 12. Яковлев А. І. Управління інвестиційною та інноваційною діяльністю на основі проектного аналізу : навч. посібник / А. І. Яковлев. – К. : Вид-во УАДУ, 1998. – 120 с. 13. Ковалев Г. Д. Основы инновационного менеджмента : учебник для вузов / Г. Д. Ковалев ; под ред. проф. В. А. Швандера. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 208 с. 14. Физические эффекты в машиностроении : справочник / под общ. ред. В. А. Лукьянца. – М. : Машиностроение, 1993. – 224 с.

Подано до редакції 12.05.2009

УДК 338.003

В.І.БОРЗЕНКО, к.т.н., НТУ „ХПІ”, Харків

Т.В.П’ЯТАК, к.т.н., НТУ „ХПІ”, Харків

Ю.Б.РЕШЕТНЯК, к.фіз.- мат .н., НФУ, Харків

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

В роботі розглядаються питання управління підприємством в умовах кризової ситуації в країні.

Questions of management enterprise are considered In work in condition of the crisis situation in country.

Ключові слова: ефективність, нормування, витрати, виробництво, виробнича програма, ринок, споживач.

Вступ

В умовах сучасного інтегрованого ринку, планування показників роботи підприємства дає можливість оцінити його діяльність відносно конкурентів і вчасно застосувати заходи, які дозволяють, своєчасно усунути негативний

вплив кризових явищ. Насамперед, запропоновані заходи повинні бути науково обґрунтованими і прогресивними, а також доступними для реалізації на підприємстві в запланованому періоді. У кризових ситуаціях ці заходи, як правило, спрямовані на зниження виробничих витрат при одночасному розширенні і оновленні асортименту виготовляємої продукції. В умовах кризи, в першу чергу, ринок вимагає від виробників підвищеної якості запропонованої товарної продукції. Погіршення споживчих властивостей товарів і послуг неминуче призведе до зниження ринкової вартості та, навпаки, підвищення якості товару, його корисності – до її зростання. Планування виробничих витрат та прибутку, що включається до відпускної ціни підприємства дає можливість одержати обґрунтовану оцінку майбутньої рентабельності по різних видах продукції, що випускається, і на цій основі прийняти рішення з приводу припинення, скорочення, або, навпаки, розширення існуючої номенклатури товарів та розробки і впровадження нових видів продукції. Рішення, стосовно розробки та випуску нового виду продукції ґрунтуються на аналізі технологічного процесу, складу та структури виробничих витрат, різноманітних виробничих обмежень, пов'язаних з особливостями діяльності підприємства, що в свою чергу, буде відбиватись на конкурентоспроможності виготовляемого товару.

Постановка задачі

В сучасних умовах, коли спостерігається спад обсягів виробництва та зменшення обсягів реалізації продукції, підприємствам більш складно знаходити способи адаптації до нових умов ринку. Як правило, причини, з однієї сторони – в неефективній системі менеджменту підприємства, а з іншої сторони – у недостатньо розвинутому інформаційному та методичному забезпеченні підприємства, що не дозволяють своєчасно реагувати на зміни негативних чинників, пов'язаних з виробничою діяльністю, а також знаходити адекватні засоби компенсації цього впливу. На теперішній час найважливішим завданням для підприємств є оптимізація витрат на виробництво продукції. Як ключова проблема антикризового управління на підприємстві в даній роботі, розглядається проблема створення гнучкої системи використання наявних ресурсів при виробництві продукції, формування номенклатури і асортименту

товарів та забезпечення якісних показників, відповідаючих національним або міжнародним стандартам.

Метою дослідження є розробка теоретичних і методичних положень, а також практичних рекомендацій з формування й оптимізації використання ресурсів у виробничій діяльності підприємства.

Методологія

Методичний аспект проблеми полягає в тому, що на теперішній час, система показників планування діяльності підприємства в кризових ситуаціях недостатньо розроблена та упорядкована. У кожному конкретному випадку при оцінці фінансового стану підприємства аналізується виробнича собівартість, що враховує особливості технологічного процесу при виготовленні продукції. Найчастіше це приводить до недостатнього врахування факторів, що є визначальними надалі для формування стратегії управління виробничою діяльністю підприємства.

Показано, що управління діяльністю підприємства необхідно здійснювати на основі системного підходу, який враховує оптимізацію витрат ресурсів на виготовлення продукції, підвищення якості товарів, ефективне управління матеріальними виробничими запасами, товарну стратегію підприємства.

Результати дослідження

Для ефективного управління діяльністю підприємства необхідно враховувати значну кількість зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на виробничу діяльність підприємства, а також взаємозв'язок між ними. До таких факторів можна віднести: попит на товар, що склався на ринку; місткість ринку; успішність роботи конкурентів; рівень інфляції; витрати на виробництво; якість та конкурентоспроможність виготовлюваної продукції й ін.

Детально проаналізований фінансовий стан підприємства та ретельно розроблений комплекс антикризових заходів з урахуванням планових показників його роботи дає можливість для залучення інвестицій.

Для прогнозування діяльності підприємства в умовах кризи запропоновано модель, що дозволяє дослідити вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на показники його діяльності. Метою аналізу цих факторів для підприємства є переконання потенційного інвестора в вірності прийнятого

рішення. Для інвестора буде більш привабливим інвестувати кошти в реальні активи підприємства, якщо достовірно прогнозується вища прибутковість та рентабельність його діяльності, у порівнянні з альтернативними варіантами вкладення капіталу, наприклад, в доходні цінні папери, або на депозит під банківський відсоток.

Розглянемо ситуацію, коли альтернативні варіанти вкладення капіталу є рівноцінними, або доходність реальних активів є вищою, що відображає рівняння (1) :

$$\begin{aligned} (P_1 - V_1) \times N &\geq (1 + K) \times Q \\ P_1 - V_1 &\geq ((1 + K) \times Q) / N, \end{aligned} \quad (1)$$

де P_1 – ринкова ціна одиниці продукції;

V_1 – витрати на виробництво одиниці продукції;

K – банківська процентна ставка

Q – інвестиції в цінні папери;

N – обсяг виробництва продукції.

Для оцінки зовнішніх ринкових факторів визначаємо коефіцієнт еластичності витрат

$$E_2 = ((V_1 - V_2) \times N_1) / ((N_2 - N_1) \times V_1) = N_1 / \Delta N - (N_1 / \Delta N) \times (V_2 / V_1) \quad (2)$$

де V_1 – витрати при відповідному обсягу випуску N_1 ;

V_2 – витрати при відповідному обсягу випуску N_2 ;

Визначаємо витрати на одиницю продукції при збільшенні обсягу випуску N_2 на ΔN

$$V_2 = ((N_1 / N_2) - E_2) \times \Delta N \times V_1 / N_2 ,$$

Для оцінки попиту на виготовлену продукцію визначаємо коефіцієнт еластичності попиту:

$$E_1 = ((P_1 - P_2) \times N_1) / ((N_1 - N_2) \times P_1) = N_1 / \Delta N - (N_1 / \Delta N) \times (P_1 / P_2) \quad (3)$$

де P_1 – прибуток, що відповідає випуску продукції в обсязі N_1 ;

P_2 – прибуток, що відповідає випуску продукції в обсязі N_2 .

З формули (3) визначаємо P_2 :

$$P_2 = ((N_1 / N_2) - E_1) \times \Delta N \times P_1 / N_2$$

Рівняння (1) може бути записане в наступному вигляді:

$$\begin{aligned} (E_1 \times P_1 / N_1 + E_2 \times V_1 / N_1) / \Delta N &= P_1 - V_1 - V_1 (I + 1) \\ \Delta N &= ((P_1 - V_1 - V_1 \times (I + 1)) \times N_1) / (E_1 \times P_1 + E_2 \times V_1) \end{aligned} \quad (4)$$

де I - прибуток від інвестицій у виробництво.

Пропонується ввести коефіцієнт – Кеф, який буде показувати на скільки необхідно збільшити обсяг випуску продукції, щоб отримати прибуток від реалізації продукції більший, чим прибуток від альтернативного вкладення коштів. Рівняння (4) відображає граничний випадок, коли доходність альтернативних вкладень капіталу та дохідність реальних інвестицій є однаковою. При зменшенні прибутковості виготовляємої продукції, реальні інвестиції будуть значно скорочуватись.

З урахуванням рівня інфляції (K_i) та відповідних перетворень формулу (4) можна представити у наступному вигляді:

$$\begin{aligned} A &= P_1 - [V_1 - V_1 \times (1 + K)] \times (1 + K_i) \\ C &= E_1 \times P_1 + E_2 \times V_1 \times (1 + K_i) \\ K_{эф} &= 1 + A/C \end{aligned}$$

При обчисленні коефіцієнта $K_{эф}$ враховуються такі фактори, як збільшення обсягу випуску продукції, зміна рівня ринкових цін, оптимізація витрат на виробництво товару, зміна попиту на дану продукцію на ринку, рівень інфляції та ін. Якщо коефіцієнт $K_{эф} > 1$ є можливість залучення додаткових інвестицій та розширення виробництва, якщо $K_{эф} \leq 1$ – інвестиції будуть скорочуватися та перерозподіляться на користь альтернативних вкладень.

Таким чином, інтегральний коефіцієнт оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на діяльність підприємства в кризових умовах – $K_{эф}$, може бути використаний для оцінки діяльності підприємств, працюючих у різних галузях народного господарства країни.

Висновки

Запропонована в роботі модель дозволяє проаналізувати зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на діяльність підприємства в кризових

умовах, визначити стратегію залучення підприємством додаткових інвестицій та спрогнозувати діяльність підприємства на перспективу.

Список літератури: 1. Багов В. П., Ступаков В. С., Токаренко Г. С. Методика оценки эффективности стратегии корпоративной системы по обобщающим характеристикам // Финансы. — 2000. — № 11. 2. Бень Т. Г., Довбня С. Б. Интегральная оценка финансового stanu предприятия // Финансы Украины. — 2002. — № 6.

Подано до редакції 13.05.2009

УДК 330.322.011

А.В. СТОРОЖЕНКО, к. т. н., доц., ХНУРЭ, Харьков
И.А. ШЕЙКО, ассистент кафедры, ХНУРЭ, Харьков

ОСОБЕННОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ И ОРГАНИЗАЦИЙ

В статті наведені основні підходи до регулювання інноваційної діяльності. Також оцінюється іноваційна активність вітчизняних підприємств, динаміка капіталовкладень за джерелами фінансування, а також структура виробництва за належністю до технологічних укладів. Зроблені висновки щодо причин низької іноваційної активності вітчизняних підприємств а також напрямках її подолання.

In the article the basic approaches to the regulation of innovative activity are described. Innovative activity of domestic enterprises, dynamics of change of capital investments, estimated on sourcings, and also the structure of production after belonging to the technological modes are analyzed. Done conclusions in relation to reasons of low innovative activity of domestic enterprises and also directions of its overcoming.

Ключевые слова: регулирование, инновационная активность, источники финансирования, капитальные инвестиции, технологический уклад

Введение. В современных условиях глобализации экономики и научно-технологического прогресса поддержка и обеспечение высокого уровня инновационной активности национальной экономики относится к числу главных приоритетов внутренней политики большинства стран.

Анализ трудов отечественных [2,3,6,7,11] и зарубежных [1,3,14] ученых позволяют сделать вывод, что вопроам государственного регулирования инновационной деятельности, создания благоприятного климата для повышения инновационной активности в отдельных странах уделяется много внимания в экономической литературе.